

**MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

**SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 2010**

**ZOZNAM
VYBRANÝCH
POUŽITÝCH
SKRATIEK**

BSK ₅	- Biochemická spotreba kyslíka - päťdňová	CHÚ	- Chránené územie
BÚ SAV	- Botanický ústav Slovenskej akadémie vied	IH	- Imisná hodnota/limit
CFCS	- Chlorofluorokarbony	INES	- Medzinárodná stupnica pre hodnotenie udalostí na jadrových zariadeniach
CITES	- Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora)	INSPIRE	- Infraštruktúra priestorových informácií v Európe (Infrastructure for Spatial Information in Europe)
CSD	- Komisia OSN pre trvalo udržateľný rozvoj	IPKZ	- Integrovaná prevencia a kontrola znečistenia
CR	- Kriticky ohrozený druh rastlín a živočíchov	IUCN	- Medzinárodná únia pre ochranu prírody (International Union for Conservation of Nature)
ČOV	- Čistiareň odpadových vôd	JE	- Jadrová elektrárň
D.U.	- Dobsonove jednotky	KCM	- Koordinovaný cielený monitoring
EBO	- Elektrárň Jaslovské Bohunice	KO	- Komunálny odpad
Ed	- Endemické druhy rastlín a živočíchov	KP	- Kultúrna pamiatka
EC	- Európska komisia	KURS	- Konceptia územného rozvoja Slovenska
EDETA	- Kyselina etyléndiamintetraoctová	LP	- Lesné pozemky
EHS	- Európske hospodárske spoločenstvo	LŠV	- Látky škodiace vodám
EDoK	- Európsky dohovor o krajine	MAAE	- Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu
EGN	- Európska sieť geoparkov	MDA	- Minimálna detekovateľná aktivita
EIA	- Posudzovanie vplyvov na životné prostredie	MDPaT SR	- Ministerstvo dopravy, pôšta a telekomunikácií SR
EIONET	- Európska environmentálna informačná a pozorovacia sieť	MF SR	- Ministerstvo financií SR
EK	- Európska komisia	MHD	- Mestská hromadná doprava
EMAS	- Environmentálne manažérstvo a audit	MCH ČOV	- Mechanicko-chemická čistiareň odpadových vôd
EMEP	- European Monitoring and Evaluation Programme (Program pre monitorovanie a hodnotenie diaľkového prenosu znečistenia ovzdušia v Európe)	MCHB ČOV	- Mechanicko-chemicko-biologická čistiareň odpadových vôd
EMO	- Elektrárň Mochovce	MCHÚ	- Maloplošné chránené územie
EMS	- Systémy environmentálneho manažérstva	MK SR	- Ministerstvo kultúry SR
ENO	- Elektrárň Nováky	MLZ	- Monitoring lovej zveri a rýb
EOAR	- Ekvivalentná objemová aktivita radónu	MO SR	- Ministerstvo obrany SR
ERDF	- Európsky fond regionálneho rozvoja	MP SR	- Ministerstvo pôdohospodárstva SR
ES	- Európske spoločenstvo	MPSVaR SR	- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
EÚ	- Európska únia	MPZ	- Mestská pamiatková zóna
EVO	- Elektrárň Vojany	MPŽPaRR SR	- Ministerstvo pôdohospodárstva, životného prostredia a regionálneho rozvoja SR
EVP	- Environmentálne vhodný produkt	MSK	- Monitoring spotrebného koša
EX	- Vyhynuté druhy rastlín a živočíchov	MÚSES	- Miestny územný systém ekologickej stability
FAO	- Organizácie OSN pre výživu a poľnohospodárstvo	MV SR	- Ministerstvo vnútra SR
FM	- Finančné memorandum	MZ SR	- Ministerstvo zdravotníctva SR
GEF	- Globálny environmentálny fond	MŽP SR	- Ministerstvo životného prostredia SR
GGN	- Svetová sieť geoparkov	NACE	- Klasifikácia ekonomických činností
GIS	- Geografický informačný systém	NEIS	- Národný emisný inventarizačný systém
GMO	- Geneticky modifikované organizmy	NEL	- Nepolárne extrahovateľné látky
HBÚ	- Hlavný bankový úrad	NKP	- Národná kultúrna pamiatka
HCB	- Hexachlórbenzén	NL	- Nerozpustené látky
HDP	- Hrubý domáci produkt	NLC	- Národné lesnícke centrum
HZ	- Historická zeleň	NMSKO	- Národná monitorovacia sieť kvality ovzdušia
CHKO	- Chránená krajinná oblasť	NMVOC	- Nemetánové prchavé organické zlúčeniny
CHA	- Chránený areál	NP	- Národný park
ChSK	- Chemická spotreba kyslíka	NPEHOV	- Národný program environmentálneho hodnotenia a označovania výrobkov
		NPP	- Národná prírodná pamiatka

NPR	- Národná prírodná rezervácia
NR SR	- Národná rada Slovenskej republiky
O	- Ostatný odpad
ObÚŽP	- Obvodný úrad životného prostredia
OcÚ	- Obecný úrad
ODP	- Potenciál poškodzujúci ozón
OECD	- Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj
OH	- Odpadové hospodárstvo
OKEČ	- Odvetvová klasifikácia ekonomických činností
OOPaK	- Odbor ochrany prírody a krajiny
OP	- Ochranné pásmo
OPM	- Operatívna porada ministra
OSN	- Organizácia spojených národov
OÚ	- Okresný úrad
OÚŽP	- Okresný úrad životného prostredia
OV	- Odpadová voda
PAH	- Polyaromatické uhľovodíky
PCB	- Polychlóvané bifenyly
PCT	- Polychlóvané terfenyly
PD	- Poľnohospodárske družstvo
PDE	- Prikon dávkového ekvivalentu
PEZ	- Prvotné energetické zdroje
PFCs	- Perfluorokarbóny
PHO	- Pásmo hygienickej ochrany
PIENAP	- Pieninský národný park
POD	- Program obnovy dediny
POPs	- Perzistentné organické látky
PP	- Prírodná pamiatka
PPF	- Poľnohospodársky pôdny fond
PPKP	- Plošný prieskum kontaminácie pôd
PR	- Prírodná rezervácia
PRLA	- Pamiatková rezervácia ľudovej architektúry
PRTR	- Register uvoľňovania znečisťujúcich látok a ich prenosov (Pollutant Release and Transfer Register)
PU	- Pamiatkový ústav
PZ	- Pamiatková zóna
RAO	- Rádioaktívny odpad
RAS	- Rozpustené látky žíhané
REZZO	- Register emisií a zdrojov znečisťovania ovzdušia
RE	- Rada Európy

RISO	- Regionálny informačný systém o odpadoch
RL	- Rozpustené látky
RN	- Rozpočtové náklady
ROS	- Regionálne osvetové stredisko
RS	- Rehabilitačná stanica
RSV	- Rámcová smernica o vodách
RÚRAO	- Republikové úložisko rádioaktívnych odpadov
RÚSES	- Regionálny územný systém ekologickej stability
SAV	- Slovenská akadémia vied
SAŽP	- Slovenská agentúra životného prostredia
SBS	- Slovenská botanická spoločnosť
SD	- Svetové dedičstvo
SE	- Slovenské elektrárne
SEZ	- Slovenské energetické závody
SH	- Spoločenská hodnota
SHMÚ	- Slovenský hydrometeorologický ústav
SIŽP	- Slovenská inšpekcia životného prostredia
SKOS	- Slovenská certifikačná spoločnosť
SMOPaJ	- Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva
SNR	- Slovenská národná rada
SPP	- Slovenský plynárenský priemysel
SR	- Slovenská republika
SRZ	- Slovenský rybársky zväz
SSE	- Stredoslovenské elektrárne
SSJ	- Slovenská správa jaskýň
STN	- Slovenská technická norma
SÚRMS	- Slovenské ústredie radiačnej monitorovacej siete
SV	- Skupinový vodovod
ŠFK	- Štátny fond kultúry
ŠGÚDŠ	- Štátny geologický ústav Dionýza Štúra
ŠOP SR	- Štátna ochrana prírody SR
ŠR SR	- Štátny rozpočet SR
ŠÚ SR	- Štatistický úrad SR
TANAP	- Tatranský národný park
TMP	- Trvalá monitorovacia plocha
TSP	- Celkový polietavý prach (Total Suspended Particles)
TTP	- Trvalé trávne porasty
TU	- Technická univerzita
TZL	- Tuhé znečisťujúce látky
ÚEV	- Územia európskeho významu
ÚGKK SR	- Úrad geodézie, kartografie a katastra SR
UHB	- Umelé hniezdne budky
UHP	- Umelé hniezdne podložky
ÚJD SR	- Úrad jadrového dozoru SR
ÚKSÚP	- Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky
UMB	- Univerzita Mateja Bela
UNCED	- Konferencia OSN o životnom prostredí a rozvoji (United Nations Conference on Environment and Development)
UNDP	- Rozvojový program OSN
UNEP	- Environmentálny program OSN
UNESCO	- Organizácia OSN pre vzdelávanie, vedu a kultúru
ÚPN VÚC	- Územný plán veľkých územných celkov
ÚSES	- Územný systém ekologickej stability
ÚVZ SR	- Úrad verejného zdravotníctva SR
VaK	- Vodárne a kanalizácie
VD	- Vodné dielo
VH akcie	- Vodohospodárske akcie
VN	- Vodná nádrž
VOC	- Prchavé organické látky
VÚC	- Veľký územný celok
VÚD	- Výskumný ústav dopravný
VÚP	- Výskumný ústav potravinársky
VÚPOP	- Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy
VÚVH	- Výskumný ústav vodného hospodárstva
WB	- Svetová banka
WHO	- Svetová zdravotnícka organizácia
Zb.	- Zbierka zákonov (do roku 1998)
ZO	- Zafažená oblasť
Z. z.	- Zbierka zákonov (do roku 1993)
ZSE	- Západoslovenské elektrárne
ZZL	- Základné znečisťujúce látky
ŽP	- Životné prostredie

**TEXTY
K OBRÁZKOM**

Obálka vpredu

- Sokol rároh (*Falco cherrug*)
 - Podoba: Nový most v Bratislave a Markušovský skalný hrib
 - Ľalia cibuľkonosná (*Lilium bulbiferum*)
1. • Symboly: Sídlo prezidenta - Grassalkovichov palác v Bratislave a Kriváň (2494 m n. m.) v TANAP
 2. • NPR Šomoška vo Svetovom geoparku Novohrad-Nógrád
 4. • PIENAP, Most cez Dunajec v Červenom Kláštore
 10. • Bilancujeme vývoj emisií
 11. • Životodarné ovzdušie
 13. • Ako vyzerá Oko Pána?
 23. • Blahodarné i nebezpečné Slnko
 27. • Nad Vodnou nádržou Gemerský Jablonec
 29. • Leto v Dunaji na ostrove Veľký Lél
 39. • Prameň Šašina pri najnižšom bode rozvodnice Dunaja a Tisy
 42. • V šachte Glanzenberg a bazaltový kameňolom v Konrádovciach
 48. • Opustený andezitový lom Šiatoroš
 51. • Opustený bazaltový lom Čamovce a Dračie zuby
 66. • Kiarovský močiar V okrese Veľký Krtíš
 67. • Dálovský močiar pri Ipli
 70. • Kľak v Malej Fatre
 72. • Tomášovský výhľad v NP Slovenský raj a v ňom strom označený k nezákonnému výrubu
 74. • NP Slovenský raj
 75. • NP Muránska planina
 76. • S divnou brzdou
 78. • Šikmá veža v Banskej Bystrici
 80. • Dedina roka – Oravská Lesná
 88. • Jóži-báčiho skrýša pod Veľkým šiatorošským vodopádom
 99. • Nad Tisovcom
 103. • Slnčné kolektory v Dubne a v Prši
 104. • Súťaž ENERSOL začala v Senici
 111. • Krajinné prvky v Haliči a nad Iplom
 114. • Plody jesene v Novohrade
 118. • Pohľad na budúcnosť ťažby dreva
 122. • Najstaršie chránené prírodné pamiatky Soví hrad a Pohanský hrad
 130. • Toky prírodných a umelých materiálov

- 134. • Slovenský rekord v zbere plastových obalov
- 137. • Odpadový kôš pre plasty v prírode
- 141. • Klimatické zmeny – predpeklie?
- 143. • Návrat kontaktov s prírodou už od detstva bez predsudkov
- 147. • Energetika v Mochovciach a v Lipovanoch
- 149. • Envirovýchova – Ekojarmok v Považskej Bystrici
- 151. • Environmentálna záťaž v Žiarskej kotline
- 155. • Dôsledky povodní v roku 2010 blízko Dunaja a Ipľa
- 160. • Verejná diskusia k návrhu nového zákona o ochrane prírody
- 162. • Pozitívne vplyvy podnikateľskej činnosti na životné prostredie (Veľké Dravce)
- 165. • Zástupcovia OECD na workshope k zelenému rastu v Bratislave
- 171. • Ukážky tvorby študentov na súťaži ENERSOL v Senici
- 180. • Environmentálny monitoring na Pustom hrade pri Zvolene a vstup do NP Slovenský raj
- 181. • Jurajova dolina a Piešňa pri Mučine v Novohradskom geoparku čakajú na vybudovanie náučného chodníka
- 184. • Znovuobjavený Veľký šiatorošský vodopád vo svetovom geoparku Novohrad-Nógrád
- 185. • Počas hodnotenia environmentálnej výkonnosti SR na pôde OECD v Paríži
- 186. • Víťazné práce medzinárodnej súťaže Zelený svet
- 187. • Oblíbený Tatko príroda na Envirofilme v Banskej Bystrici
- Svetový deň životného prostredia po udelení cien ministra životného prostredia

- 188. • Prezident SR v informačnom stredisku Novohradského geoparku vo Filákovce
- Účastníci konferencie ku Karpatskému dohovoru v Bratislave
- 189. • Otváranie okien v Čičmanoch
- 191. • PR Steblová skala – jedna z atrakcií vo svetovom geoparku Novohrad-Nógrád
- 192. • Výhľad zo slovensko-maďarskej hranice (Šomošky) po Vysoké Tatry
- Som osemnásť od roku 1993

Obálka vzadu

- Brčká v SD - NPP Gombasecká jaskyňa
- Podoba: Nový zámok v SD Banská Štiavnica a PP Krková skala v NP Veľká Fatra
- Snežienka jarná (*Galanthus nivalis*) – zvestovateľ Envirojari 2011

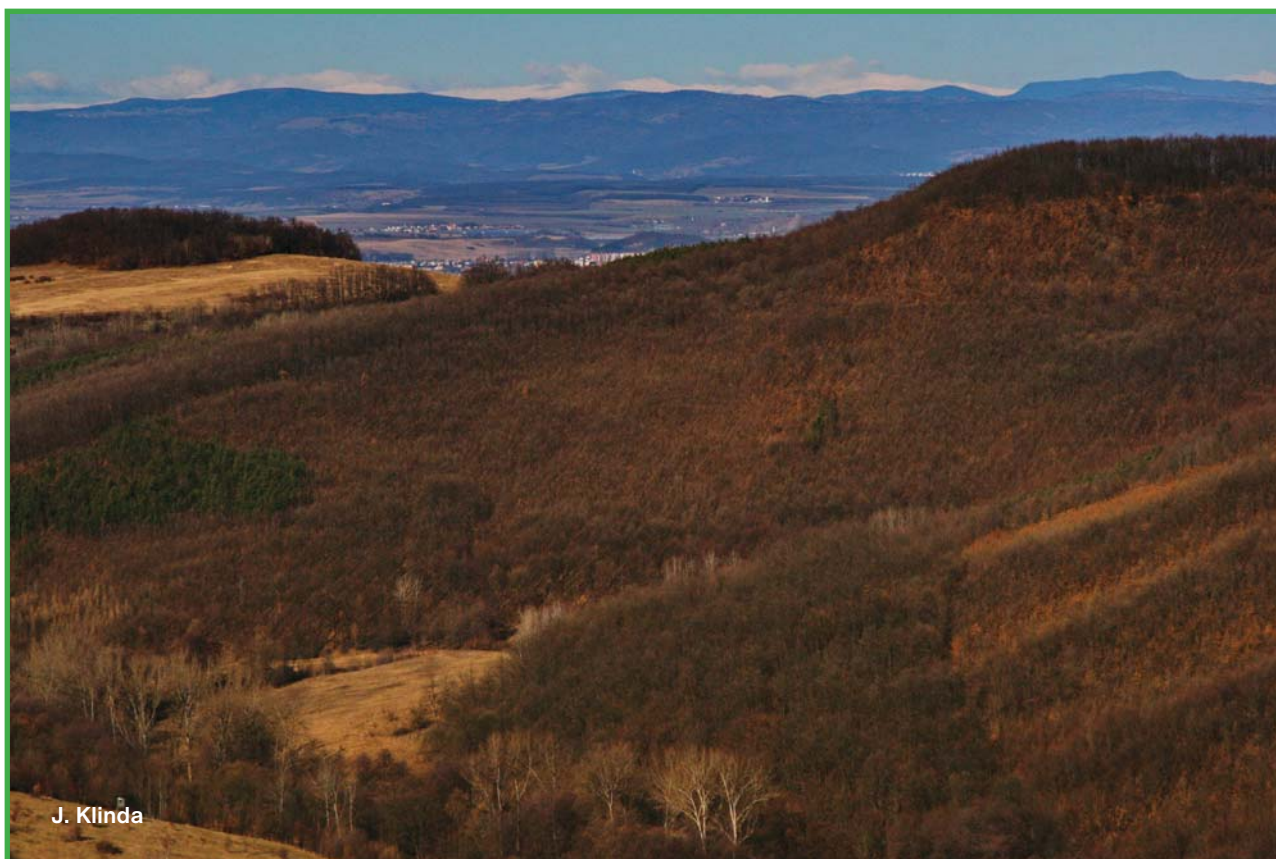
OBSAH

PREDSLOV	3
ZLOŽKY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ICH OCHRANA	5
OVZDUŠIE	5
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	5
Emisná situácia	5
Imisná situácia	13
Ohrozenie ozónovej vrstvy Zeme	22
VODA	24
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	24
Povrchové vody	24
Podzemné vody	30
Odpadové vody	34
Vodovody, kanalizácie a čistiarne odpadových vôd	35
Pitná voda	38
Vody na kúpanie	41
HORNINY	42
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	42
Geologické faktory životného prostredia	42
Geotermálna energia	48
Staré banské diela	48
Prieskumné územia	49
Bilancia zásob ložísk	49
Množstvá podzemných vôd	51
PÔDA	52
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	52
Bilancia plôch	52
Základné vlastnosti pôd	53
Chemická degradácia pôd	53
Fyzikálna degradácia pôd	57
RASTLINSTVO, ŽIVOČÍŠTVO A CHRÁNENÉ ČASTI PRÍRODY	58
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	58
Rastlinstvo	58
Živočíšstvo	60
Chránené stromy	65
Biotopy	66
Nerasty a skameneliny	66
Starostlivosť o chránené časti prírody	67
MESTSTSKÉ A VIDIECKE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	76
PRIESTOROVÉ USPORIADANIE A FUNKČNÉ VYUŽÍVANIE ÚZEMIA	76
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	76
Osídlenie a demografický vývoj	76
Vývojové trendy v štruktúre plôch	77
Územné plánovanie	78
VIDIECKE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	79
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	79
Starostlivosť o vidiecke životné prostredie	79
MESTSKÉ ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	81
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	81
Starostlivosť o mestské životné prostredie	81
Zeľaň v sídlach	82

HODNOTOVÁ DIFERENCIÁCIA, OCHRANA A TVORBA KRAJINY	83
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	83
Hodnotová diferenciácia krajiny a krajinná diverzita	83
Európsky dohovor o krajine	83
Rámcový dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát	84
Pamiatkový fond	84
Svetové dedičstvo	87
Geoparky	88
ENVIRONMENTÁLNA REGIONALIZÁCIA	89
KLÚČOVÉ OTÁZKY A KLÚČOVÉ ZISTENIA	89
ENVIRONMENTÁLNA REGIONALIZÁCIA A ZAŤAŽENÉ OBLASTI	89
PRÍČINY A DÔSLEDKY STAVU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	93
VPLYVY HOSPODÁRSKÝCH ODVETVÍ NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	93
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	93
Priemysel	94
Ťažba nerastných surovín	99
Energetika, teplárenstvo a plynárenstvo	101
Doprava	105
Poľnohospodárstvo	110
Lesné hospodárstvo	115
Rekreácia a cestovný ruch	121
MATERIÁLOVÉ TOKY A ODPADY	129
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	129
Materiálové toky	129
Odpady a odpadové hospodárstvo	131
KLIMATICKÉ ZMENY	139
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	139
Emisie skleníkových plynov	139
Dôsledky klimatických zmien	140
Medzinárodné záväzky v oblasti klimatických zmien	141
ZDRAVIE OBYVATELSTVA	142
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	142
Chorobnosť a úmrtnosť	142
RIZIKOVÉ FAKTORY V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ	144
FYZIKÁLNE RIZIKOVÉ FAKTORY	144
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	144
Radičná ochrana	144
Činnosť jadrových zariadení	145
CHEMICKÉ RIZIKOVÉ FAKTORY	148
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	148
Monitoring cudzorodých látok	148
ENVIRONMENTÁLNE ZÁŤAŽE	151
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	151
Súčasný stav v oblasti environmentálnych záťaží a ich riešenia	151
HAVÁRIE A ŽIVELNÉ POHROMY	152
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	152
Havarijné zhoršenie kvality vôd	152
Havarijné zhoršenie kvality ovzdušia	154
Požiarovosť	154
Povodne	155
GENETICKÉ TECHNOLOGIE A GENETICKY MODIFIKOVANÉ ORGANIZMY	156
Kľúčové otázky a kľúčové zistenia	156
Používanie genetických technológií a geneticky modifikovaných organizmov	156
STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	159
ENVIRONMENTÁLNE PRÁVO	159
POSUDZOVANIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	161
INTEGROVANÁ PREVENCIA A KONTROLA ZNEČISŤOVANIA	163
PREVENCIA A NÁPRAVA ENVIRONMENTÁLNYCH ŠKÔD	164
PREVENCIA ZÁVAŽNÝCH PRIEMYSELNÝCH HAVÁRIÍ	164
ENVIRONMENTÁLNE HODNOTENIE A OZNAČOVANIE PRODUKTOV	166
ENVIRONMENTÁLNE MANAŽÉRSTVO A AUDIT	169
ZELENÉ OBSTARÁVANIE	170
ENVIRONMENTÁLNA EKONOMIKA	172
KOMPLEXNÝ ENVIRONMENTÁLNY MONITOROVACÍ A INFORMAČNÝ SYSTÉM	178
Environmentálny monitorovací systém	178
Environmentálny informačný systém	179
ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA	181
MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA V STAROSTLIVOSTI O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	182
ZOZNAM VYBRANÝCH POUŽITÝCH SKRATIEK	185
TEXTY K OBRÁZKOM	187

J. Klinda

Názov

SPRÁVA O STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ROKU 2010

Vydavateľ

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
 Námestie Ľudovíta Štúra 1, 812 35 Bratislava
Slovenská agentúra životného prostredia
 Tajovského 28, 975 90 Banská Bystrica

Editori

RNDr. Jozef KLINDA, Ing. Zuzana LIESKOVSKÁ a kolektív

Spolupráca

Sekcie a samostatné odbory MŽP SR, Centrá SAŽP, ŠÚ SR, MPaRV SR, MDVaRR SR, ÚJD SR, MK SR, MH SR, MV SR, MZ SR a ostatné inštitúcie uvedené ako zdroje informácií

Fotografie

Juraj Bobula, Zuzana Butášová, Ľuboš Čačko, Jozef Klinda, Adriana Kušíková, Andrea Luptáková

Grafika

Martina Ridzoňová, SAŽP Banská Bystrica

Tlač

Hermann Armin – creative marketing agency, Nikara

Vydanie

I.

Náklad

300 ks

Rozsah

192 strán

ISBN 978-80-89503-19-3

18.